

Harald Herresthal

Musikaliska relationer mellan Frankrike och Norden

ARVIO

MUSIIKKI
1 | 2026

DOI: 10.51816/MUSIIKKI.181236

Emeritusprofessori Harald Herresthal on norjalainen konserttiurkuri,
säveltäjä ja tietokirjailija.

herresth@online.no

Harald Herresthal

Musikaliska
relationer
mellan Frankrike
och Norden

Helena Tyrväinen, toim. (2024):

Des notes sur la neige.

*Les relations musicales entre
la France et les pays du Nord
(Danemark, Estonie, Finlande,
Norvège, Suède), 1900-1939.*

Peter Lang Verlag
328 sidor

På 1990-talet hölls flera nordiska musikkonferenser i Paris. De handlade i första hand om det musikaliska samspelet mellan Frankrike och Norden som ägde rum omkring 1900. Som en fortsättning på kollokviet "Grieg et Paris", som omnämns i musikvetaren Helena Tyrväinens konferensrapport i *Musiikkitiede* 1994/1-2, s. 172-179, uppstod projektet "France in Nordic Music" på hennes initiativ. Konferensen ägde rum på L'Institut Finlandais 1999 med åren från 1900 till 1939 som huvudtema. Tyrväinen är också den som tillsammans med flera kollegor fortsatt arbetet med att göra det fransk-nordiska kultursamarbetet mer känt. Det skulle dock dröja exakt 25 år innan fortsättningen och forskningsresultaten från den tiden blev tillgängliga genom boken, "*Des notes sur la neige*". *Musikaliska relationer mellan Frankrike och de nordliga länderna*". Den är utgiven med Tyrväinen som drivande kraft och chefredaktör på förlaget Peter Lang. Bland de elva artiklarna i boken finns också en rad nya bidrag som vidgar förståelsen för kulturlivets betydelse i Paris för nordisk konst och musik.

I en omfattande introduktion drar Helena Tyrväinen upp de historiska linjerna från 1800-talet. Redan här finns mycket intressant och spännande information om det kulturella samspelet, som främst berodde på det officiella Frankrikes många initiativ, bland annat de berömda musikprogrammen i samband med världsutställningarna i Paris.

Själva artikelsamlingen inleds med Régis Boyers beskrivning av nordisk kultur sett med franska ögon. Boyer, som dog 2017, var under många år professor vid Paris-Sorbonne Universitetet och en viktig kommunikatör av nordisk kultur. Hans artikel ger en översikt över den franska upptäckten av Norden inom konst, litteratur, teater och musik.

Manuela Schwarz och Gilles Saint Arroman ger en inblick i hur Vincent d'Indy påverkades av nordisk teater och litteratur, hur han främjade nordiska tonsättare och hur han inspirerade sina nordiska elever att skapa nationell musik. Jann Paslers artikel om den norske diplomaten Magnus Synnestvedts roll i det franska kulturlivet är spännande, inte minst Synnestvedts umgänge med de franska avantgardisterna i musiklivet. Han främjade den skandinaviska kulturen, men var också den som såg till att Johan Halvorsen och Christiania Theaters orkester framförde musik av Debussy för första gången 1906.

Synnestvedt var inte särskilt bekymrad över svenskarna under åren kring unionsupplösningen 1905. I gengäld ser Anders Edling till att fullborda bilden av hur svenska tonsättare som Hilding Rosenberg och Gösta Nystroem fick musikaliska impulser från sitt möte med fransk musik på 1920-talet.

Claus Røllum Larsen skriver om Knudåge Riisager, Knud Ketting och Carl Nielsen. Sverker Jullander har tittat på den franska musikens betydelse för Otto Olssons orgelmusik och Veijo Murto-mäki diskuterar Jean Sibelius och hans förhållande till det franska musiklivet. Urve Lippus ger i sin artikel en inblick i hur Estland under sin korta tid som självständig republik under åren fram till andra världskriget frigjorde sig från tyskt och ryskt inflytande genom att ta emot impulser från det franska musiklivet. Det satte också fart på musikens utveckling, byggd på nationella traditioner.

Artikelsamlingen avslutas med Helena Tyrväinens omfattande artikel om Uuno Klamis förhållande till franskt musikliv. Förutom att granska enskilda verk och Klamis position i finsk musikhistoria ger artikeln en spännande bild av det intresse och den öppenhet som de nordiska kompositörerna möttes med av ledande franska tonsättare. På så sätt fungerar artikeln som en form av sammanfattning.

Artiklarna har olika perspektiv. En del fokuserar på det biografiska, en del belyser stil och musikaliskt inflytande genom verkanalys, och en del har ett mer receptionshistoriskt perspektiv. Som regel är det en väldisponerad blandning. Sammantaget ger boken en god förståelse för den avgörande roll Paris spelade för nordisk konst under åren före och efter 1900. Edlings titel på artikeln ”C'est ici que ça se passe” (det är här det händer) kunde lika gärna ha varit bokens huvudtitel.

Genom de enskilda artiklarna får man inte bara inblick i hur de nämnda tonsättarna fick kunskap och inspiration i Paris. De visar också hur kompositörerna hämtade inspiration och näring på olika sätt i syfte att skapa och hitta sitt eget musikaliska språk. Boken följer de bästa musikologiska traditionerna, präglas av ett bra och lättläst språk och ger inte minst ny kunskap om tonsättare och musik som borde finnas med oftare på nordiska konsertprogram.

Utgivningen av boken ”*Des notes sur la neige*” är en ny påminnelse om de franska kompositörernas och det franska musiklivets betydelse för nordisk musik från 1870-talet fram till andra världskriget. Samtidigt uppmärksammas det faktum att bilden av detta intressanta och viktiga kulturutbyte mer eller mindre bara var början. Paris betydelse som förmedlare av tidens musikaliska strömningar minskade inte efter 1945, tvärtom. Kanske kan bokutgivningen inspirera en ny generation musikforskare att fortsätta och forska i denna del av nordisk musikhistoria.